

Аналіз зарубіжного досвіду застосування логістичних підходів для національного розвитку автотранспортних підприємств

¹ Карпан Тетяна Сергіївна, аспірант, Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне, Україна

Анотація: В статті розглянуто зарубіжний досвід використання логістики в діяльності підприємств. Запропоноване використання досвіду таких країн як США, Японія, Польща та Франція допоможе прискорити процес провадження сучасних логістичних підходів в господарській діяльності автотранспортних підприємств України.

Ключові слова: зарубіжний досвід, логістика, логістичні підходи, зарубіжний досвід, підприємство автомобільного транспорту.

Постановка проблеми. У сучасних умовах нестабільності зовнішнього середовища економічний розвиток автотранспортного підприємства значною мірою залежить від ефективного використання логістики, яка відіграє ключову роль у розвитку автотранспортного підприємства в цілому. Також лідерство у конкурентній боротьбі отримують ті автотранспортні підприємства, які володіють методами логістики як системами раціональних та узгоджених дій при управлінні матеріальними потоками від сировинного джерела до кінцевого споживача. Без розвитку логістики автотранспортні підприємства виживатимуть дуже важко. Тому саме, досвід інших країн у застосуванні логістики на підприємствах допоможе покращити становище вітчизняних автотранспортних підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика застосування логістичних підходів автотранспортними підприємствами в умовах нестабільності зовнішнього середовища є відносно малодослідженою. За останні роки вченими-економістами Г. Смирновим, П. Гудзем, Г. Радзійовською, Я. Оліник, Е. Черноусовим, А. Пасічник, Є. Крикавським, Р. Питером [2, 4, 5, 6, 7, 8] та ін. було проаналізовано значну кількість логістичних підходів в діяльності підприємств.

Мета статті. Метою статті є аналіз зарубіжного досвіду застосування логістики, логістичних підходів на підприємствах та адаптація його у вітчизняних цілях для розвитку автотранспортних підприємств в сучасних умовах нестабільності зовнішнього середовища.

Виклад основного матеріалу. Основою діяльності автотранспортних підприємств є транс-

портні послуги з перевезень вантажів та пасажирів. Їхня економічна оцінка являє собою вартісний вираз натуральних природних властивостей та соціального значення транспортних послуг, а також економічного ефекту від реалізації наданих транспортних послуг автотранспортними підприємствами. Їхній логістичний потенціал – це максимально можливий обсяг перевезень вантажів (пасажирів), який не зашкодить стану самих ресурсів.

При розгляді досвіду зарубіжних країн слід зазначити, що в країнах з розвинутою економікою існують неабиякі досягнення у галузі логістики, але ці досягнення мають різний рівень досконалості. Обстеження 500 західноєвропейських компаній (26% – компанії Німеччини, 20% – Голландії, 17% – Великобританії, 16% – Франції, 11% – Бельгії, 10% – Іспанії), які представляють 30 різних галузей економіки, виявило чотири стадії розвитку логістики. На першій стадії, якій притаманне нерегулярне добове логістичне планування, перебувають 57% обстежених фірм; на другій стадії – 20% компаній, які нерегулярно займаються питаннями застосування логістики, але вживають заходів щодо її використання вже на тижневий строк, пов'язуючи свої дії з бюджетом і зниженням витрат виробництва. Третя і четверта стадії розвитку логістики характеризуються впровадженням її інтегрованої системи, що охоплює доставку товарів від постачальника матеріалів до кінцевих споживачів готової продукції [1,4].

Нині відділи та управління логістики мають всі великі промислові, транспортні, будівельні, торговельні та інші корпорації і фірми США,

Японії, Європейського Союзу, інших розвинених країн. Виникли спеціалізовані логістичні фірми, а останнім часом з'явилися фірми з логістичного консалтингу. Апарат НАТО ще у 50-х рр. ХХ ст. включав відділ логістики, який фактично виконував функції управління тилом у штабі головнокомандувача збройних сил. Нарешті, у складі оргкомітету з проведення Олімпійських ігор, починаючи з 1993 р., виділяється відділ логістики. До речі, на Олімпіаді в Австралії в 2000 р. офіційним провайдером логістичних послуг була всесвітньо відома і найбільша компанія з експрес-доставки вантажів «United Parcel Service» (UPS) – «Об'єднана служба доставки» (США), що дало можливість цій компанії помістити олімпійську символіку на всі свої транспортні засоби, включаючи літаки [9].

Компанії США були першими у світі щодо впровадження логістичних підходів у питаннях раціональної організації взаємозв'язків своїх підприємств з партнерами по бізнесу. Так, ще у 1920-х рр. елементи сучасної логістичної системи «Точно в строк» (JIT) застосовувались на заводах Форда у Детройті з завершеним циклом виробництва автомобілів. Сучасний розвиток ринку логістичних послуг в США дещо відрізняється від Європи, де логістичні фірми шукають шляхи розвитку в умовах євроінтеграції, та Азії, де державні кордони ще сильно впливають на логістичні рішення. Після створення НАФТА утворився найбільший за територією регіон світу з вільним рухом товарів. Це створило господарське середовище, в якому компанії можуть вільно обирати оптимальні варіанти розміщення виробничих потужностей та збутових зон, і, таким чином, стимулювало пошук ефективних логістичних рішень. Перед виробниками США постало питання - виконувати логістичні операції самотужки чи скористатись послугами спеціалізованих логістичних фірм. На думку Дж.Т.Менцера, професора логістики університету Теннессі, компанії виявили, що застосовуючи ефективні логістичні рішення, вони можуть скоротити обсяг запасів на 40%. Тому все більше американських промислових та торговельних корпорацій інвестують в логістику [6, с.88].

В Японії організація господарської діяльності на багатьох автотранспортних компаніях також побудована за логістичною системою «точно-в-строк», (кінець 1950-х рр.). Основна її ідея полягає в усуненні або зведенні до мінімуму страхових запасів, іммобілізованих коштів фірми, і організації руху матеріальних потоків таким чином, що всі матеріали, комплектуючі і готова продукція надходять у необхідній кількості, у потрібне місце і точно в призначений термін з метою мінімізації витрат, пов'язаних із створен-

ням запасів. Доставка здійснюється синхронно з виробництвом [2, 8, с.154-167].

Запровадження логістики за системою «точно-в-строк» дає змогу мінімізувати рівень запасів, тим самим зменшити витрати на утримання запасів і складських приміщень, збільшити оборотність капіталу фірми, покращити якість наданих транспортних послуг (перевезення вантажів та пасажирів). У концепції «точно-в-строк» істотною роль відіграє попит, що визначає подальший рух сировини, матеріалів, напівфабрикатів і готової продукції. Однією з найважливіших особливостей концепції є реалізація постачань дрібними партіями і часто. Проте збільшення частоти постачань обґрунтоване лише в тому випадку, коли економія від витрат (які зменшуються при збільшенні частоти постачань) перекидає витрати, що зростають при збільшенні частоти постачань. Проведені дослідження показали, що при збільшенні частоти постачань: 1) збільшуються витрати за завезення матеріальних ресурсів і управління постачанням; 2) знижуються витрати зі зберігання; 3) досягається економія капітальних вкладень на створення складських приміщень; 4) вивільняються кошти за рахунок прискорення оборотності; 5) знижується потреба в кредитних ресурсах і зменшується плата за них [1, 3].

Все більшого поширення у світовій практиці (США та Європа), набуває аутсорсинг (outsourcing). Аутсорсинг – це скорочення власного бізнес-процесу, як правило не ключового та не прибуткового для підприємства та передачу його спеціалізованим компаніям.

З метою прискорення впровадження логістики у господарську практику фірм за кордоном почали створюватися консультативні ради. На підприємствах Франції у середині 80-х років нараховувалося близько 50 рад, які займалися логістикою. [1, 3].

Такі ради зосереджують свою діяльність на одній з ланок логістичного ланцюга (наприклад, транспорті) або двох-трьох ланках, але у сукупності з іншими її елементами. Консультації також надаються різним зовнішнім організаціям та підприємствам. Адміністрація фірм використовує консультативні ради для діагностування стану логістики на підприємстві. Ради також виконують дослідження у галузі логістики, розробляють пропозиції щодо її вдосконалення, проводять заняття з вивчення проблем логістики, впроваджують досвід інших фірм. На консультантів при цьому покладаються такі функції [1, 3]: визначення стратегічних аспектів логістики, в яких виникає необхідність; розгляд оперативних аспектів логістики (наприклад, аналіз витрат з логістики, оптимізація існуючих систем управ-

ління, стандартизація пакувань тощо); оперативне планування, пов'язане, зокрема, з впровадженням методу «точно у строк», нових автоматизованих систем складування і транспортування; планування перевезень (наприклад, оптимізація парку транспортних засобів, методів перевезення небезпечних вантажів з урахуванням вимог охорони довкілля).

При виборі послуг зовнішніх консультантів, що надаються фахівцями бюро (наприклад, у Швейцарії їх нараховується близько 30) та окремими особами, рекомендується оцінювати їх діяльність, виходячи насамперед з таких критеріїв:

- правильність запропонованих консультантами рекомендацій;
- рівень реалізації пропозицій, висловлених у ході консультації;
- досвід розв'язання питань;
- кваліфікація консультанта;
- ціна, умови, строки надання консультативних послуг;
- ступінь деталізації документації на окремих етапах планування логістики;
- досвід спільної роботи консультанта із замовником [4].

Отже, створення консультативних рад на автотранспортних підприємствах України, підвищить конкурентоздатність автотранспортного підприємства на ринку транспортних послуг, дасть можливість збільшити рентабельність підприємства, а також вчасно діагностувати стан логістики на власному підприємстві.

Крім консультативних рад, у транспортних фірмах ряду країн почали використовувати логістичні організації у вигляді спеціальних центрів чи інших структур. У Франції, наприклад, такі центри існують як на регіональному, так і національному рівнях.

В Польщі в середині 1990-х роках, відбувся перший етап впровадження аутсорсингу до транспортного обслуговування автотранспортних підприємств, підприємств-виробників товарів, а також фірм з торгівельних та інших послуг. Як наслідок цього, підприємства почали більш ретельно визначати вартість обслуговування товарів з врахуванням зовнішнього транспортного

сервісу, який часто був дешевший в порівнянні з експлуатацією власного автопарку. Тоді стала модною задача «Зробити або купити» (англ. Make or buy) [6, с.342].

В результаті застосування аутсорсингу на автотранспортних підприємствах України скоротяться потреби в капіталовкладеннях, підвищиться якість наданих транспортних послуг.

Ринок логістичного сервісу характеризується диверсифікованою діяльністю автотранспортних підприємств. Так, аналіз участі автотранспортних підприємств у логістичній діяльності вантажовласників США показав, що транспортні підприємства охоче йдуть на розширену диверсифікацію своєї діяльності. В свою чергу, це підвищує потенціал залучення клієнтури, збільшує прибуток, прискорює впровадження новітніх транспортних технологій, зміцнює положення на ринку транспортних послуг. Тобто спостерігається своєрідний стратегічний альянс між виробництвом і службами сервісу. Кожне автотранспортне підприємство у боротьбі за клієнта вантажовласника прагне забезпечити весь комплекс перевезень «від дверей до дверей», тобто бере на себе як транспортування, так і всю передтранспортну підготовку. Так автотранспортні підприємства мають власний рухомий склад: спеціальні вагони, автофургони, цистерни, причали [7, с.122-123].

Висновки і пропозиції. Таким чином, підсумовуючи можна зауважити, що зарубіжні компанії давно й успішно використовують логістичні підходи, тоді як українські автотранспортні підприємства роблять тільки перші кроки в цьому напрямі, стикаючись з цілим рядом труднощів і проблем, що необхідно розвивати логістичну діяльність на автотранспортних підприємствах. Саме використання досвіду зарубіжних фірм таких країн як США, Польща, Японія та Франція допоможе прискорити процес провадження сучасних логістичних підходів в господарській діяльності автотранспортних підприємств України та досягти зниження витрат та покращення якості доставки вантажів та пасажирів.

Література

1. Бауэрске Д. Дж., Клосс Д. Дж. Логистика : интегрированная цепь поставок: Пер. с англ. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2001. – 640 с.
2. Гудзь П.В. Аналіз зарубіжного досвіду застосування системного управління логістичною діяльністю / П.В. Гудзь, Т.І. Остапенко // БІЗНЕС ІНФОРМ. – 2011. – №4. – С. 139 – 142.
3. Кальченко А.Г. Логістика: Підручник. – К.: КНЕУ, 2004. – 284 с.
4. Качуровський В.С. Використання логістики в Україні та за кордоном / В.С. Качуровський // Збірник наукових праць ВНАУ. – 2010. – №4. – С. 40-47.
5. Крикавський Є.В. Логістичне управління: Підручник. – Львів: Видавництво Національний університет «Львівська політехніка». – 2005. – 684 с.
6. Олійник Я.Б., Смирнов І.Г. Міжнародна логістика: навчальний посібник / Я.Б. Олійник, І.Г. Смирнов. – К.: Обрії, 2011. – 540 с.

7. Пасічник А.М. Світовий досвід створення транспортно-логістичної інфраструктури: стан та перспективи застосування в Україні / А.М. Пасічник, В.В. Кутирєв // Вісті Автомобільно-дорожнього інституту. – 2011. - №2(13). – С. 121 – 128.
8. Питер Р. Диксон. Управление маркетингом: Пер. с англ.– М.: БИНОМ, 1998. – 560 с.
9. Регулювання зовнішньо-економічної діяльності: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [Дахно І. І., Барановська В. М., Бовтрук Ю. А. та ін.]; За ред. І. І. Дахна – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.

Карпан Т.

The analysis of foreign experience in applying logistic approaches aimed at the national development of motor transport enterprises

Abstract: The article considers the use of foreign experience of logistics and logistic approaches in the activity of enterprises. Indeed, in the current conditions of environmental instability the economic development of a motor transport enterprise is largely dependent on the effective use of logistics, which plays a key role in the development of motor transport enterprise in the whole. Also, the leadership in the competition is gained by the motor transport enterprises that are aware of logistic methods as the systems of rational and concerted actions while managing material flows from raw material source to the end user. Without the development of logistics motor transport companies feel it difficult to survive. Therefore, it is the experience of other countries in the application of logistics at enterprises that will help to improve the state of domestic motor transport companies. The activity of motor transport companies is grounded on rendering transport services for carrying freight and passengers. Their economic evaluation represents the cost value of the natural properties and the social value of transportation services, as well as the economic effect resulted from the implementation of transportation services provided by the motor transport companies. Their logistic capacity is the maximum possible volume of cargo (passengers) conveyances that will not harm the state of the very resources. The article stipulates that the introduction of logistics by the "just-in-time" system (USA, Japan) will improve the quality of transportation services (of cargo and passengers). In order to accelerate the implementation of logistics in the economic practice of the firms in France, there were set up advisory boards focusing on one of the links in the supply chain (e.g. transportation), or two or three links, but together with the other elements. Consultations are also provided to various external companies. Thus, it can be seen that foreign companies have been successfully implementing logistic approaches, whereas the Ukrainian motor transport companies are making their first steps in this direction and are faced with many difficulties and problems. Thus, it is clear that there is the need to develop the logistic activities at motor transport companies. It is the use of experience of utilizing logistic approaches by foreign companies in the countries such as the U.S., Poland, Japan and France that will help speed up the introduction of modern logistic approaches in the economic activity of Ukraine and motor transport companies with the aim to reduce costs and improve the quality of delivering goods and transporting passengers.

Keywords: international experience, logistics, logistic activities, logistic approaches, motor transport company.

Карпан Т.С.

Анализ зарубежного опыта применения логистических подходов для национального развития автотранспортных предприятий

Аннотация: В статье рассмотрен зарубежный опыт использования логистики и логистических подходов в деятельности предприятий. Ведь в современных условиях нестабильности внешней среды экономическое развитие автотранспортного предприятия в значительной степени зависит от эффективного использования логистики, которая играет ключевую роль в развитии автотранспортного предприятия в целом. Также лидерство в конкурентной борьбе получают те автотранспортные предприятия, владеющих методами логистики как системами рациональных и согласованных действий при управлении материальными потоками от сырьевого источника до конечного потребителя. Без развития логистики автотранспортные предприятия выживать очень трудно. Поэтому именно, опыт других стран в применении логистики на предприятиях поможет улучшить положение отечественных автотранспортных предприятий. Основой деятельности автотранспортных предприятий являются транспортные услуги по перевозкам грузов и пассажиров. Их экономическая оценка представляет собой стоимостное выражение натуральных природных свойств и социального значения транспортных услуг, а также экономического эффекта от реализации предоставленных транспортных услуг автотранспортными предприятиями. Их логистический потенциал - это максимально возможный объем перевозок грузов (пассажиров), который не повредит состояния самих ресурсов. В статье определено, что введение логистики по системе «точно-в-срок» (США, Япония) позволит улучшить качество предоставляемых транспортных услуг (перевозки грузов и пассажиров). С целью ускорения внедрения логистики в хозяйственную практику фирм Франции начали создаваться консультативные советы, которые сосредоточивают свою деятельность на одном из звеньев логистической цепи (например, транспорте) или двух-трех звеньях, но в совокупности с другими ее элементами. Консультации также предоставляются различным внешним фирмам. Таким образом, можно заметить, что иностранные компании давно и успешно используют логистические подходы, тогда как украинские автотранспортные предприятия делают только первые шаги в этом направлении, сталкиваются с целым рядом трудностей и проблем. что необходимо развивать логистическую деятельность на автотранспортных предприятиях. Именно использование опыта использования логистических подходов зарубежными компаниями таких стран как США, Польша, Япония и Франция поможет ускорить процесс внедрения современных логистических подходов в хозяйственной

Science and Education a New Dimension: Humanities and Social Science. 2013, Vol. 6.

деятельности автотранспортных предприятий Украины и добиться снижения расходов и улучшения качества доставки грузов и пассажиров.

Ключевые слова: зарубежный опыт, логистика, логистическая деятельность, логистические подходы, предприятие автомобильного транспорта.